

SWOT-analys för landsbygden i Uppsala län

Innehåll

Inledning.....	3
Målbeskrivning	4
Övergripande EU-prioriteringar för landsbygdsfonden	4
Regionala styrdokument	6
SWOT-analys.....	11
Unionsprioritering 1 - Kunskapsöverföring och innovation	11
Styrkor	11
Svagheter.....	11
Möjligheter	11
Hot.....	12
Unionsprioritering 2 - Öka konkurrenskraften och förbättra jordbruksföretagens möjligheter att överleva	12
Styrkor	12
Svagheter.....	12
Möjligheter	12
Hot.....	13
Unionsprioritering 3 - Främja organisationen av livsmedelskedjan och riskhanteringen	13
Styrkor	13
Svagheter.....	14
Möjligheter	14
Hot.....	14
Unionsprioritering 4 - Återställa, bevara och främja ekosystem	14
Styrkor	14
Svagheter.....	15
Möjligheter	15
Hot.....	15
Unionsprioritering 5 - Främja resurseffektivitet och stödja övergången till in koldioxidsnål och klimattålig ekonomi.....	16
Styrkor	16
Svagheter.....	16
Möjligheter	16
Hot.....	17

Unionsprioritering 6 - Främja social inkludering genom fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling	17
Styrkor	17
Svagheter.....	17
Möjligheter.....	18
Hot.....	18
Sammanställning av synpunkter från partnerskapet	19
Styrkor	19
Svagheter.....	20
Möjligheter.....	22
Hot.....	24
Behov och utmaningar	26
Beskrivning av partnerskapet och samarbete med Regionförbundet	28
Slutord	28

Inledning

Länsstyrelsen i Uppsala län har av regeringen fått i uppdrag att utarbeta en analys över de starka och svaga sidor, möjligheter och hot som den Uppländska landsbygden står inför. Denna analys ska sedermera ligga till grund för vilka regionala behov som bör tillgodoses genom det kommande landsbygdsprogrammet för perioden 2014-2020. Med utgångspunkt från denna analys ska därefter länsstyrelsen utarbeta en handlingsplan för det regionala genomförandet av landsbygdsprogrammet.

Länsstyrelsen i Uppsala län har utarbetat denna analys i samarbete med Regionförbundet Uppsala län samt med ett s k partnerskapet. I partnerskapet ingår aktörer som på ett eller annat sätt berörs av utvecklingen av landsbygden i Uppsala län.

Landsbygdsprogrammet är en del av det EU-gemensamma arbetet med hållbar utveckling. Insatser inom programmet ska bidra till EU-målet om *en smart och hållbar tillväxt för alla*. Länsstyrelsen i Uppsala län lyfter fram ett antal centrala områden som bedöms högst prioriterade för vårt län i kommande landsbygdsprogram. Dessa är områden är insatser för biologisk mångfald och förbättrad vattenkvalitet, stärkt primärproduktion, ökad innovationskraft genom kunskapsöverföring, ökad bredbandsutbyggnad samt insatser för bibehållen service på landsbygden.

Det är viktigt att komma ihåg att målet om en smart och hållbar landsbygd för alla inte nås, trots satsningar inom landsbygdsprogrammet, om inte det lokala engagemanget och lokala drivkrafter finns. Det är därför synnerligen viktigt att det lokala perspektivet får ett stort inflytande över möjliga insatser via landsbygdsprogrammet.

Vidare är det viktigt att komma ihåg att detta uppdrag begränsar sig till *möjliga* insatser inom landsbygdsprogrammet och landsbygdsfonden. De prioriterade områden som länsstyrelsen lyfter fram är inte tillräckliga för att skapa en levande landsbygd, men enligt länsstyrelsens bedömning nödvändiga. Det finns således flera andra faktorer som krävs för att nå målet om *en smart och hållbar landsbygd*. Detta rör exempelvis frågor såsom fysiskt infrastruktur och kommunikationer, grundläggande samhällsservice och utbud av bostäder. Dessa frågor ligger dock utanför landsbygdsfondens räckvidd.

Uppdraget är uppdelat i två delar. I del ett introduceras först hur länsstyrelsen har arbetat med uppdraget. Därefter följer en beskrivning av de övergripande EU-prioriteringarna för landsbygdsfonden. Kapitel två i del ett innehåller en beskrivning av viktiga regionala styrdokument som insatser inom landsbygdsprogrammet ska förhålla sig till. Därefter följer en genomgång av SWOT-analysen. Länsstyrelsen har valt att beskriva resultaten av SWOT-analysen utifrån de övergripande EU-prioriteringarna. Slutligen sammanfattas analysen av en beskrivning av ett antal områden där länsstyrelsen ser fortsatt stora behov av insatser och som länsstyrelsen vill prioritera i kommande landsbygdsprogram. Del två i uppdraget innehåller en bakgrundsbeskrivning av landsbygden i Uppsala län.

Målbeskrivning

EU2020 och Partneröverenskommelsen

Nästkommande programperiod 2014-2020 ska bidra till att uppnå målen i EU 2020-strategin om *hållbar* och *smart tillväxt för alla*.¹ Målet är en ekonomi baserad på kunskap och innovation, en ekonomi som är grönare, resurseffektivare och konkurrenskraftigare med hög sysselsättning samt med en social och territoriell sammanhållning.

Som en del av förberedelserna inför kommande programperiod 2014- 2020 ska en Partnerskapsöverenskommelse utarbetas.² I partnerskapsöverenskommelsen ska Sverige redogöra för sina prioriteringar och visa hur olika EU-fonder ska användas för att nå dessa prioriteringar, och i förlängningen EU's 2020-mål. Kommissionen har därför tagit fram ett strategiskt gemensamt ramverk för de fyra fonderna, *regionalfonden*, *socialfonden*, *landsbygdsfonden* samt *havs-och fiskerifonden*.³ Partnerskapsöverenskommelsen syftar till att öka synergieffekter för ett mer ekonomiskt och administrativt effektivt arbete inom och mellan fonderna. Förutom det gemensamma strategiska ramverket finns det krav på samordning nationellt och regionalt. På nationell nivå har ett samarbete skapats för att ta fram Partnerskapsöverenskommelsen mellan de berörda departementen; ett samarbete som ska permanentas. På länsnivå har den regionala handlingsplanen och SWOT-analysen för landsbygds- och havs- och fiskerifonden utarbetats tillsammans med länets olika aktörer då det är av stor vikt att få många infallsvinklar och inspel från berörda parter inom den ideella och offentliga sektorn samt från näringslivet. Ett partnerskapsmöte ägde rum den 3 juni 2013 på initiativ av länsstyrelsen i Uppsala där en bred inbjudan gick ut till organisationer och kommuner i länet. Representanter från kommuner, Regionförbundet, Leader, konsulter och intresseorganisationer samt projektgruppen från länsstyrelsen fanns på plats. Partnerskapsmötet syfte var att i dialog med berörda utarbeta underlag för en SWOT-analys. Drygt 50 personer deltog i rundabordsamtal för att ta fram styrkor, svagheter, möjligheter och hot för länet samt lyfta landsbygdens behov och utmaningar. Många givande och bra synpunkter och förslag kom fram på mötet. Den interna projektgruppen på länsstyrelsen, med representanter från olika enheter, har med utgångspunkt från detta underlag tagit fram en SWOT-analys för landsbygdsutveckling inklusive fisket. Resultatet från partnerskapsmötet och projektgruppens arbete har remitterats internt på länsstyrelsen och externt till utvalda intressenter samt till Partnerskapet för att få bättre förankring. En kontinuerlig dialog med regionförbundet i Uppsala län har skett under hela processen.

Övergripande EU-prioriteringar för landsbygdsfonden

De övergripande målen för EU 2020 är konkurrenskraft, effektivt resursutnyttjande och sysselsättning. De fyra ESI-fonderna ska alla bidra till att dessa övergripande mål nås.

¹Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla:
http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_SV_ACT_part1_v1.pdf

² <http://www.naringsbloggen.se/strukturfonder/partnerskapsöverenskommelsen/territoriell-utveckling-%e2%80%93-med-lokal-niva-som-utgangspunkt/>

³ Partnerskapsöverenskommelsen. <http://www.regeringen.se/sb/d/16580>

Till dessa mål knyts ett antal "unionsprioriteringar". För landsbygdsfonden finns sex EU-gemensamma prioriteringar, vilka är styrande för vilka typer av insatser som är relevanta i nästkommande landsbygdsprogram för perioden 2014-2020.

Prioritering 1: Kunskapsöverföring och innovation

Prioriteringen har följande fokusområden; att främja innovation och en kunskapsbas i landsbygdsområden, stärka banden mellan jord-och skogsbruk samt forskning och innovation samt att främja livslångt lärande och yrkesutbildningar inom jord-och skogsbruk.

Prioritering 2: Öka konkurrenskraft en inom jordbruket

Prioriteringen syftar till att- att underlätta en omstrukturering av jordbruk som ställs inför större strukturproblem. Strukturproblem kan avse såväl marknadsstruktur eller naturgeografisk struktur såväl som socio-ekonomisk struktur.

Prioritering 3: Främja livsmedelskedjan och riskhanteringen

Prioriteringen har som syfte att integrera primärproducenter i livsmedelskedjan på ett bättre sätt samt att stödja riskhantering inom jordbruket.

Prioritering 4: Bevara ekosystemen

Prioriteringen syftar till att återställa, bevara och främja ekosystem, bland annat inom natura 2000-områden, jordbruk med höga naturvärden, de europeiska landskapens karaktär samt att förbättra vattenförvaltningen och markskötsel.

Prioritering 5: Resurseffektivitet och klimatanpassning

Prioriteringen syftar till att främja resurseffektivitet och stödja övergången till en koldioxidsnål och klimattålig ekonomi, med fokus på att effektivisera vatten- och energianvändningen inom jordbruket och vid livsmedelsbearbetning, att främja användning av förnybara energikällor och att minska jordbrukens negativa klimatpåverkan.

Prioritering 6: Övrig landsbygdsutveckling

Slutligen avser prioritering 6 att främja social inkludering och ekonomisk utveckling; genom att främja diversifiering och skapande av nya småföretag och arbetstillfällen, att främja lokal utveckling på landsbygden samt att öka tillgången till informations- och kommunikationsteknik i landsbygdsområden.

Regionala styrdokument

Europeiska

regionalutvecklingsfonden

Regionalfondsprogrammet för Östra Mellansverige omfattar Uppsala, Sörmland, Örebro, Västmanland och Östergötland och är framtaget av aktörer i de ingående länen. Programmets övergripande mål är att skapa flera konkurrenskraftiga företag och arbetstillfällen samt underlätta för övergången till en koldioxidsnål ekonomi i hela Östra Mellansverige.

I Östra Mellansverige kommer det nya regionalfondsprogrammet att inrikta sig på ökad innovationskapacitet, ökad konkurrenskraft hos små och mellanstora företag samt åtgärder som minskar miljöutsläpp och öka användningen av förnybarenergi.

Regionförbundet Uppsala län, i dialog med organisationer i länet och med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin, har deltagit i framtagandet av material och innehåll. Arbetet har genomförts i dialog med aktörer i hela programområdet Östra Mellansverige. Programmet beslutas under hösten 2013.

Europeiska socialfonden

Socialfondsprogrammet för Östra Mellansverige omfattar Uppsala, Sörmland, Örebro, Västmanland och Östergötland. Utifrån ett nationellt program för Socialfundsinsatser tar aktörer i de ingående länen fram en regional handlingsplan som beskriver hur fonden kommer att användas i Östra Mellansverige. Den regionala handlingsplanen tas fram under hösten 2013.

Regionförbundet Uppsala län, i dialog med organisationer i länet och med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin, har deltagit i framtagandet av ett analysunderlag till det nationella Socialfundsprogrammet. Den regionala handlingsplanen för Socialfundsprogrammet kommer att förberedas i dialog med aktörer i hela programområdet Östra Mellansverige.

RUS

Regionförbundet i Uppsala län är en samverkansorganisation för landstinget och de åtta kommunerna i länet. Regionförbundet leds av ett förbundsfullmäktige och en förbundsstyrelse. Regionförbundet ansvarar för den regionala utvecklingsstrategin Uppländsk Drivkraft 3.0 (RUS). Dokumentet beskriver länets långsiktiga utveckling och är styrande på regional nivå, stödjande på kommunal nivå samt inspirerande för näringslivet och den ideella sektorn. Regionförbundet ansvarar även för länstransportplanen och strategin för besöksnäringen i Uppsala län. Tillsammans med Länsstyrelsen har Regionförbundet även tagit fram en digital agenda för Uppsala län som syftar till att samordna insatser inom elektronisk kommunikation och bredbandsinfrastrukturen i länet.

Landstinget i Uppsala län är den regionala kollektivtrafikmyndigheten med ansvar att ta fram länets trafikförsörjningsprogram. Programmet omfattar alla typer av regional kollektivtrafik och tar sin utgångspunkt i en hållbar regional utveckling.

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av de nationella miljö kvalitetsmålen och arbetar aktivt med att uppnå en bättre måluppfyllelse för Uppsala län. Länsstyrelsen har även ett samordnat ansvar inom energi- och klimatområdet vilket innebär att koordinera klimatanpassningsarbetet och ta fram länets klimat- och energistrategi.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Uppsala län, Uppländsk Drivkraft 3.0, har visionen att Uppsala är Europas mest attraktiva kunskapsregion. I linje med RUS vill Uppsala län använda landsbygdsfonden till att bidra till denna vision. Länsstyrelsen ser att den framtagna SWOT-analysen kan kopplas till de fyra strategiska inriktningarna i RUS enligt nedan.

En innovativ region

Den kompetens som finns inom SLU och Uppsala Universitet samt forskningsinstitut som Skogforsk och JTI i kombination med kunniga företagare ger goda förutsättningar för utveckling och nytänkande inom verksamheter kopplade till de areella näringarna och till landsbygdutveckling. Kunskapsöverföring mellan forskare och praktiker är en mycket viktig del i detta. En ökad förädlingsgrad hos företagen skapar högre lönsamhet som i kombination med tillgång till riskkapital kan bidra till att yngre vågar satsa, att företag blir konkurrenskraftiga och ger möjlighet till nya arbetstillfällen.

En växande region

Tillgången och närhet till stora marknader med köpstarka konsumenter i regionen skapar möjlighet att sälja varor och tjänster med unikt ursprung. Avsättning av produkter till regionala marknader utan långa transportvägar bidrar till ökad utvecklingskraft på landsbygden och minskad klimatbelastning. En ökad integration mellan stad och land möjliggör bättre planering, fördelning och nyttjande av gemensamma välfärdsresurser för ökad hållbarhet. Utbyggnad av bredband på landsbygden är en förutsättning för att ge alla länets invånare goda livsvillkor.

En kompetent region

Kompetensen och kunskapen hos företagare på landsbygden inkl. fiskenäringen är betydande i länet och närheten till två starka universitet skapar god tillgång på bred utbildning. Dock är medelåldern hög inom de areella näringarna och risken finns att viktig kunskap förloras om inte kunskapen förs vidare till yngre generationer. Yrkes- och vidareutbildning liksom nätverksplatser för kunskapsöverföring behöver utvecklas. Lokal utveckling och entreprenörskap kan stärka företagen på landsbygden.

En attraktiv region

Ett varierat landskap med goda förutsättningar för olika typer av företagande på landsbygden i länet ger underlag för service och infrastruktur samt möjligheter till ökad besöksnäring och turism. För att hela regionen ska leva behöver ett antal mindre orter kunna erbjuda grundläggande offentlig och kommersiell service. Förbättrad samverkan mellan landsbygdsföretagarna och samordning av försäljningskanaler för regionala produkter kan öka mervärdet och säkra tillgången lokalt samtidigt som man bidrar till attraktiva miljöer för besöksnäringen. Konkurrenskraften kan stärkas ytterligare genom bättre marknadsföring av regionala produkter av hög kvalitet.

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Uppsala län

Uppsala läns trafikförsörjningsprogram utgår från målet om en hållbar regional utveckling. Programmet syftar till att beskriva vad som krävs för att kollektivtrafiken på bästa sätt ska kunna bidra till regionens väl med avseende på långsiktighet och hållbarhet. Programmet har målsättningar som sträcker sig fram till 2030, men med fokus på år 2020.

Kollektivtrafiken på landsbygden är till viss del försörjd av stomlinjer men framförallt av lokala linjer. Lokaltrafiken är mer flexibel än stomtrafiken och förändras i takt med att befolkning och bebyggelse förändras. I områden med en mycket liten befolkningstäthet kan allmän kollektivtrafik vara svårt att motivera ekonomiskt och av miljöskäl. Genom till exempel organiserad samåkning och pendlarparkeringsplatser kan boende i dessa områden ändå ha möjlighet att resa hållbart. Samtidigt finns särskilda utmaningar i arbetet med landsbygdens resmöjligheter, där en spridd bebyggelse medför en låg standard på kollektivtrafikutbudet.

Länstransportplan

Regeringen gav i december 2012 Regionförbundet i uppdrag att upprätta en ny länstransportplan för perioden 2014-2025. I januari 2013 tog Regionförbundets styrelse ett inriktningsbeslut som innebär att planen skall möjliggöra för ett ökat kollektivtrafikresande, särskilt längs de stora trafikstråken, ökad andel resande med cykel och till fots, hållbara godstransporter samt ökat utbyte med kringliggande regioner. Den slutliga planen fastställs i december 2013.

Strategi för besöksnäringen i Uppsala län 2013-2022

Regionförbundet har tagit fram en strategi för besöksnäringens utveckling i länet. Målet fram till år 2022 är att fördubbla antalet gästnätter, fördubbla omsättningen och öka antalet anställda inom näringen med 65 procent. Om 10 år ska besöksnäringen vara ett etablerat tillväxtområde i länets samtliga delar samtidigt som både resmålen och företagen i regionen har utvecklat sina verksamheter, produkter och tjänster utifrån den efterfrågan och de behov som även finns från internationella besökare. Arbetet sex strategiska inriktningar består av destinationsutveckling, finansiering, samverkan, marknadsföring och hållbar besöksnäring samt entreprenörskap, företagande och kompetensutveckling. Strategin lyfter bland annat länets utmärkta geografiska läge, de resmål och temaområden som redan finns, exempelvis ekoturism, samt framhåller behovet av samverkan, nätverk och nya satsningar. Särskilda insatser för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte behövs för att få en mer hållbar besöksnäring.

Nationella miljö kvalitetsmål

Sveriges riksdag har beslutat om 16 nationella miljö kvalitetsmål för Sverige till år 2020, som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Följande nio av de 16 nationella miljömålen har identifierats vara särskilt relevanta för landsbygden och där insatser kan rymmas inom Landsbygdsprogrammet:

1. Ett rikt odlingslandskap
2. Ingen övergödning
3. Ett rikt växt- och djurliv
4. Myllrande våtmarker
5. Hav i balans samt levande kust och skärgård
6. Giftfri miljö
7. Grundvatten av god kvalitet
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Levande skogar

De utpekade miljö kvalitetsmålen bedöms inte möjliga att nå i Uppsala län med befintliga eller planerade styrmedel. Utvecklingstrenden för *Ett rikt odlingslandskap* är till och med negativ, vilket innebär att länet tappar biologiskt mångfald trots befintliga åtgärder. Verksamheter på landsbygden och hur de bedrivs påverkar miljön och möjligheterna för länet att nå miljö kvalitetsmålen. Till

exempel påverkas länets vatten, både sjöar, vattendrag, grundvatten och havet av näringsläckage, växtskyddsmedel och utsläpp från livsmedelskedjan. Att odla ekologiskt eller att bedriva ekologisk animalie- och mjölkproduktion har stor positiv inverkan på flera miljö kvalitetsmål, bland annat giffri miljö, ett rikt odlingslandskap, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, hav i balans, grundvatten av god kvalitet och ett rikt växt och djurliv. Den biologiska mångfalden i mark och vattendrag påverkas också av hur mark och vattenområden används, till exempel av, skötsel och restaurering av naturmiljöer, areal äng- och betesmark samt våtmarker men även av ekologisk odling och mjölk- och animalieproduktion. Kulturmiljön genomsyrar alla ovanstående områden och är en del av miljömålssystemet. Kulturmiljön påverkas av att landskapsbilden förändras, till exempel genom att jordbruk läggs ned eller att skogen förtätas. Inom skogsbruket finns både positiva och negativa tendenser vilket leder till att den samlade bedömningen blir att utvecklingen är neutral.

Länets klimat- och energistrategi

2011 antog Länsstyrelsen i Uppsala län en klimat- och energistrategi. Strategin är brett förankrad i länet och har tagits fram i samråd med representanter från kommuner, regionala organ, näringsliv och universiteten. Uppsala läns strategi utgår från de nationella klimatmål som är antagna av regeringen och Riksdag. Det övergripande målet är att Sverige år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av klimatpåverkande gaser. De tre långsiktiga prioriteringarna i länets strategi är:

- År 2020 ska användningen av fossila bränslen för uppvärmning vara avvecklad
- År 2030 ska fordonsflottan vara oberoende av fossil energi
- Andelen el producerad av förnybara energikällor ska öka

Jordbrukssektorn står för ca 17 % av utsläppen i Uppsala län och är den tredje största utsläppssektorn efter energiförsörjning och transporter. Vilket framgår av strategin är det svårt att utan genomgripande åtgärder minska utsläppen från jordbruket. Mer om detta går att läsa i Klimat- och energistrategin för länet.

Klimatanpassningsarbete

Länsstyrelsen har sedan 2009 i uppdrag av vara samordnande i länet inom klimatanpassningsarbetet. Arbetet med klimatanpassning och areella näringar är framförallt inriktat på att ta vara på och identifiera möjligheter i och med att klimatet förändras. Ett förändrat temperatur- och nederbördsmonster kan påverka odlingsystemet både på ett positivt och negativt sätt. De problem vi kan komma att få är längre perioder av torka med högre temperaturer sommartid. Däremot förväntas växtsäsongen öka med uppemot 100 dagar vilket skapar goda möjligheter för tidigare sådd och senare skördar. Nya typer av grödor blir möjliga att odla i länet, och en anpassning av jordbruket till ett förändrat klimat är nödvändigt. Länsstyrelsen är sedan 2011 testlän för ett forskningsprojekt inom Mistra-Swecia som tittar på hur man kan anpassa skogen, jordbruket och markanvändningen till ett förändrat klimat och vilka konsekvenser detta kan få på biologiska mångfalden. Utifrån datainsamlingar, som främst har skett i skogsmiljöer, har man sedan gjort simuleringar och studerat på systemnivå vilka effekter som temperaturförändringarna kan ge upphov till.

SWOT-analys för Havs- och fiskerifonden 2014-2020

Grunden för ett hållbart fiske i länet är stabila fiskbestånd. Länet har få naturliga vattendrag vilket är en svaghet idag och som kan utgöra ett hot mot framtida utveckling av fiskbestånden inklusive fiskenäringen. I länet finns närhet till stora och köpstarka marknader såsom Stockholm och Uppsala som ger möjligheter till god avsättning av lokala fiskprodukter och närheten till Arlanda skapar även

möjligheter till utveckling av fisketurismen i länet. Yrkesfiskarna är få i länet och medelåldern är hög. Dessutom är näringen starkt mansdominerad vilket utgör en svaghet idag och ett hot mot framtida attraktivitet för näringen. Avslutningsvis är vattenbruk svagt utvecklad i länet idag, men stora möjligheter finns dock till innovativa företagsidéer genom exempelvis nyttjandet av kompetens inom SLU och Uppsala Universitet. Emellertid är överföringen av kunskap mellan dessa institutioner och yrkeskåren idag svag.

Digital agenda för Uppsala län

Länsstyrelsen och Regionförbundet har gemensamt tagit fram ett remissförslag till digital agenda för Uppsala län. Syftet är att skapa en gemensam målbild, som initiativtagarna tillsammans med aktörer och operatörer i Uppsala län kan ställa sig bakom. Utgångspunkten har varit den digitala agendan för Sverige, som regeringen beslutade om i november 2011. Visionen i agendan är densamma som i den regionala utvecklingsstrategin, d v s Uppsala län ska bli Europas mest attraktiva kunskapsregion. Den digitala utvecklingen i länet är en viktig faktor för att uppnå visionen och fyra strategiska områden lyfts fram i agendan: 1) Lätt och säkert att använda, 2) Tjänster som skapar nytta, 3) Det behövs IT-infrastruktur och 4) IT:s roll för samhällsutvecklingen. Den övergripande utmaningen är att tillgången på bredband ska öka i hela länet och att utbyggnaden framförallt på landsbygden ska intensifieras för att nå målet om att minst 90 procent av hushåll och företagare ska ha möjlighet att erhålla 100 Mbit per sekund år 2020. För att lyckas med detta krävs samverkan och ett tydliggörande av olika roller hos berörda aktörer utifrån de skilda förutsättningarna i länet.

SWOT-analys

Med utgångspunkt i beskrivningen om regionala behov och beskrivning av Uppsala län samt utifrån samlade synpunkter vid partnerskapsmötet den 3 juni och remissomgång görs följande SWOT-analys. Länsstyrelsen har valt att dela in analysen utifrån de sex unionsprioriterade områdena, vilka motsvarar de övergripande EU-målsättningarna för kommande landsbygdsprogram. Inom respektive område ges en samlad beskrivning av dess styrkor, svagheter, möjligheter respektive hot.

Unionsprioritering 1 - Kunskapsöverföring och innovation

Styrkor

Närheten till forskning och utbildning vid SLU, Institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI), Skogforsk och Uppsala universitet samt utbildning vid Järlagymnasiet är en speciell tillgång som bidrar till en hög utbildningsnivå i länet. Det finns många kompetenta och ansvarstagande landsbygdsföretagare och entreprenörer i länet och stor kunskap och medvetenhet när det gäller naturvård och miljöfrågor hos enskilda och hos organisationer.

Svagheter

Landsbygdsföretagare upplever brist på nätverksplatser vilket försvårar för kunskapsöverföring och möjligheter för innovationer på landsbygden. Det saknas också nätverk som spänner över branscher vilket kan leda till att de befintliga nätverken försvagas. Även kunskapsöverföringen mellan universitet och praktiker upplevs som otillräcklig vilket försvårar innovationsutvecklingen i företag. Det behöver skapas fler bryggor mellan universitet och företagare.

Möjligheter

Länsstyrelsen ser möjligheter att utveckla innovativa lösningar genom dialog och kunskapsöverföring mellan universiteten, företagare, lantbrukare och boende på landsbygden. Behovet är stort av att tillgängliggöra ny kunskap från exempelvis båda universiteten till praktisk handling inom företag på landsbygden. Exempel på viktiga aktörer kan vara konsult- och rådgivningsorganisationer som har till uppgift att inhämta, filtrera, packetera och vidareförmedla ny kunskap eller information till företag på landsbygden. I nätverksbyggandet bör särskilt ungdomar och kvinnor beaktas.

Branschövergripande nätverk och kunskapsöverföring över generationer ger kontinuitet för kunskap och kompetens. Länsstyrelsen ser möjligheter att stimulera uppstart av miljöprojekt och utöka miljöutbildningar. Småföretagen önskar ofta mer kontakt med universitet och högskolor. Praktik och examensarbete kan vara en början för att utveckla nya produkter, processer eller tjänster. Nya satsningar och projekt samt insamling av idéer för forskning bör användas bättre, exempelvis genom mötesformen Aim-Day, där företag och organisationer ställer frågorna i möten med akademiska forskare för att hitta nya angreppssätt och idéer om möjliga lösningar. Genom att skapa pilotgårdar och testbäddar kan ny forskning och nya klimattåliga lösningar introduceras vilket minskar behovet av fossil energi, förhindrar utsläpp och ökar koldioxidbindningen. Innovationer kan även gälla produktutveckling, marknadsföring och nya sätt att sälja sina produkter. Tillgången till kreativ och välutbildad arbetskraft är viktigt för att skapa ett framgångsrikt innovationsklimat. Olika sektorer inom lantbruket bör ges möjlighet till rådgivning, information och utbildning. Aktiviteter som bidrar till en jämställd landsbygd ska lyftas. Många landsbygdsföretag tillgodoser sitt personalbehov med

säsongsanställd personal från länder utanför Sverige och i vissa fall Europa. Detta medför högre krav på språkkunskaper hos företagare och mer anpassat informationsmaterial.

Hot

En allt högre medelålder hos yrkesfiskare och lantbrukarkår leder till att värdefull kunskap riskerar att försvinner. Minskade möjligheter till vuxenutbildning kan försvåra för ungdomar och vuxna med ofullständig skolgång att etablera sig som företagare. När fler företagare förlitar sig på säsongsanställd personal finns risk att kompetensöverföring blir eftersatt.

Unionsprioritering 2 - Öka konkurrenskraften och förbättra jordbruksföretagens möjligheter att överleva

Styrkor

Länet har många välutrustade och moderna jord-, skogs- och fiskeföretag med effektiv produktion. Företagen har goda förutsättningar att agera på en nationell och global marknad och de företag som är lönsamma har ett tydligt marknadsfokus och kunskaper i att leda företag. Många av företagen har även kompletterande verksamheter vilket ökar riskspridningen. I vissa kommuner är arbetsställena inom de areella näringarna av stor betydelse för sysselsättningen. På senare år har investeringarna för modernisering och bioenergi ökat. Hästnäringen är betydande i länet. Goda naturgeografiska förutsättningar såsom många soltimmar och bördiga jordar som lämpar sig för odling av livsmedel och energigrödor ger förutsättningar för konkurrenskraftiga företag.

Svagheter

Inom länet sker en kraftig minskning i djurföretag och situationen förvärras av en alltmer åldrande företagarkår. Samtidigt som få ungdomar utbildas inom de areella näringarna upplever de större lantbruks- och skogsföretagen brist på utbildad personal. I vissa fall saknas också rätt kompetens när gårdar byter ägare vilket bidrar till att verksamheter inte kan drivas vidare. Priserna på arrendemark och gårdar är stigande vilket försvårar för enskilda lantbrukare att utöka arealen eller köpa mark. Priset på jordbruksmark har fördubblats på senare år och är tillsammans med Götalands slättbygder det område där priserna har ökat mest sedan 2005. De areella näringarna är till stor del beroende av fossil energi vilket gör dem sårbara för prisfluktuationer på olja. Länet har få förädlingsföretag och de lokala försäljningskanalerna är relativt få trots närheten till både producenter och konsumenter. Länet är starkt beroende av andra regioner när det gäller livsmedelsförsörjningen och antalet mottagningar för råvaror har minskat vilket i sin tur leder till längre transporter. Länets producenter upplever också svårigheter att konkurrera med importerade livsmedel. På vissa företag finns gamla anläggningar som inte uppfyller lagstiftningens krav. Kvinnor är i minoritet bland de areella företagen. Närhet till en god arbetsmarknad möjliggör alternativ sysselsättning och minskar därmed attraktiviteten för de areella näringarna.

Möjligheter

Det finns stora möjligheter för en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i länet och utvecklingsmöjligheter av länets jordbruksföretag. En uthållig produktion av högkvalitativa produkter är fortsatt viktigt för att bedriva lönsamma jordbruk. Ökat samarbete mellan gårdar är ett sätt att klara förändringar och göra företagen mindre sårbara. Genom förbättrad kunskapsöverföring mellan FoU och jordbruksföretagen kan innovationsinnehållet i produktionen öka, vilket i sin tur leder till konkurrenskraftiga företag. Produktion av förnybar energi kan vara en konkurrensfördel. I

skogsbruket finns det potential för både förbättrade föryngringar och att röjningar och gallringar sker både tidigare och oftare.

Konkurrenskraften kan stärkas ytterligare genom marknadsföring, logistikprojekt och riktade insatser till länets lantbrukare för att lyfta fram regional och nischad produktion. Nya generationens lantbrukare, både kvinnor och män, visar intresse för ekologisk odling och intresset för närproducerad mat ökar i vissa konsumentgrupper. En ökad efterfråga av kvävefixerande grödor till humankonsumtion kan förbättra växtföljder och minska sårbarheten i odlingssystemen. En ökad odling av proteingrödor möjliggör en ökad självförsörjningsgrad och minskar behovet av importerad soja, vilket i sig kan ha betydande miljöeffekter. Nya verksamheter, exempelvis hästturism, kan utveckla företagen. Det finns ett behov av att öka livsmedelsproduktionen för en växande världsbefolkning och med länets goda förutsättningar för livsmedelsproduktion skapar detta möjligheter för en Uppsalas lantbrukare. Metoder för att underlätta för generationsskiftet och för nystartade liksom särskilda satsningar på små och medelstora företag leder till att bibehålla antalet lantbruk i länet.

Hot

Ökade kostnader för mark, insatsvaror och investeringar samt minskade avräkningspriser för produkterna riskerar att bidra till nedläggning av lantbruk. Ytterligare minskning i antalet mjölk- och köttföretag leder till större avstånd mellan produktionsenheterna. Detta i sin tur kan medföra mindre benägenhet från exempelvis mejeri eller slakteri att hämta produkterna. Ökad konkurrens om mark i stadsnära områden kan försvåra brukandet. Det finns risk att producenter med små volymer får allt svårare att hävda sig på marknaden och att mindre lantbruk, som idag är hobbyjordbruk, inte drivs vidare av nästa generation. Konkurrensen om arbetskraft är stor i länet vilket gör att alternativkostnaden för en jordbruks- och skogsföretagare blir hög. Andra yrken kan locka med högre löner vilket minskar de areella näringarnas attraktionskraft. I vissa delar av länet är konkurrensen från vilda djur, framför allt vildsvin, så påtaglig att det försvårar driften idag och hotar jordbruksföretagens möjligheter till överlevnad på sikt. Den föreslagna regleringen av Mälaren kan komma att påverka möjligheterna för vårbruk och därmed finns risk för sämre avkastning från markerna.

Unionsprioritering 3 - Främja organisationen av livsmedelskedjan och riskhanteringen

Styrkor

Länets livsmedelsproduktion kännetecknas av effektiva livsmedelskedjor och hög kvalitet på råvaror och produkter. Lokala varumärken och lokala förädlingsföretag finns om än i mindre antal. Länets befolkning är köpstark och förutsättningarna för en stor närmarknad är goda med hög befolkningstäthet, bra infrastruktur och relativt korta avstånd inom länet. Det finns ett allmänt ökat intresse för mat och i flera av länets kommuner sker regelbundna marknader för lokal mat. Bland vissa landsbygdsbor och nysvenskar är intresset för odling och företagande speciellt stort. Det finns bra samverkan mellan aktörer och myndigheter. Likaså existerar väl uppbyggda regionala samarbeten och lokala varumärken. Smittskyddsläget i länet är mycket gott och har så varit under många år.

Svagheter

Många konsumenter saknar kunskap om eller betalningsvilja för mat med lokalt/regionalt ursprung. Tillämpningen av lagen om offentlig upphandling tar sällan hänsyn till exempelvis transporter, vilket försvårar för lokala/ regionala producenter. Kontrollen av spårbarhet hos vissa produkter, exempelvis vissa fiskprodukter, är svag. Marknadsföringen av länets produkter upplevs som otillräcklig. Länets köttproducenter är få vilket riskerar att orsaka brist på råvaror för livsmedelsföretagen samtidigt som konkurrensen från importerade produkter är stor. Råvarumarknaden är mer nationell och global än lokal vilket försvårar för de lokala livsmedelsföretagen. Många producenter är trogna de större mottagningarna vilket leder till liten lokal råvarumarknad. Det är relativt långt kvar till att nå miljömålet på 20 procent av åkerarealen i ekologisk produktion.

Möjligheter

Information till konsumenter om lokala/ regionala produkter, kvalitetsmärkningar och närproducerad mat kan vara ett led för att lyfta miljömärkta varor och högkvalitativa produkter från regionen. Likaså kan olika former av dialog mellan konsumenter och producenter om livsmedelsproduktionen bidra till ömsesidigt lärande om utbuds- respektive efterfrågesidan. Förbättrad marknadsföring och fler försäljningskanaler för lokal eller regional mat behövs för att ta del av den köpkraft som finns i den stora närmarknaden i Mälardalen. Försäljning både direkt till konsument och via förädling är viktigt för en fortsatt utveckling av livsmedelskedjan. Högre avsättning av produkter i närområdet kräver även anpassade offentliga upphandlingar som ger möjlighet att upphandla mindre volymer utifrån exempelvis sortiment och geografi. Länet vill bli bättre på att initiera nya produkter liksom att fånga upp kunskap hos de konsumenter som efterfrågar dessa. Ökad efterfrågan på vegetabilier i kosten och medvetna kunder som vill veta livsmedlens ursprung möjliggör för riktade insatser till konsumenter. Nya tider kräver nya lösningar där exempelvis konsumenterna genom att medfinansiera en viss produktion kan kombinera matproduktionen med intressegemenskap och rekreation. Det är möjligt att skapa synergier och kombinationer mellan verksamheter på landsbygden samt att återanvända idag ej utnyttjade byggnader för livsmedelsbearbetning eller andra verksamheter på lantbruksföretag.

Hot

Längre leveransavstånd till förädlingsföretag och prispress kan leda till att antalet råvaruproducenter minskar ytterligare. En ökad handel med djur och foder riskerar fler sjukdomsutbrott bland de livsmedelsproducerande djuren. Om djurföretagen minskar ytterligare riskerar detta att leda till att förädlingsföretag försvinner. Utan animalieprodukter blir utbudet av uppländska produkter smalt och än svårare att marknadsföra uppländsk mat.

Unionsprioritering 4 - Återställa, bevara och främja ekosystem

Styrkor

Länet har ett odlingslandskap rikt på fornlämningar i form av förhistoriska gravar, kulturhistoriska spår av tidigare jordbruk. I jordbrukslandskapet finns fortfarande hävdade, traditionella ängs- och hagmarker kvar som hyser stor biologisk mångfald. Exempel på sådana miljöer är hävdade åraviner i slättlandskapet och strandängar vid Roslagskusten och längs Dalälven liksom betade enbackar och kalkbarrskogar. Mälarbygden har ett karaktäristiskt landskap format av tidigare godsdrift. Roslagskusten har också ett särpräglat landskap med strandängar, skogsbeten, lövängar, smala åkrar

och hamlade träd. På många platser, till exempel på Gräsö, är detta landskap fortfarande väl bevarat genom ett aktivt jordbruk. Kompetensen hos berörda aktörer om åtgärder för förbättrad vattenkvalitet i länets större vattenavrinningsområden har ökat genom rådgivning inom Greppa näringen. Kulturminnesinventeringar genom "Skog och historia" har resulterat i att ca 10 000 tidigare oregistrerade kultur- och fornlämningar har identifierats i länets skogar.

Svagheter

En stor svaghet är bristen på betande djur och därmed brist på beteskapacitet. De senaste 7 åren har ca 8 000 djurenheter av nötkreatur inklusive mjölkkor försvunnit och ca 4 000 ha betesmark har försvunnit ur hävd. Flera av de hotade insektsarterna är knutna till slätterängar, som ofta är glest spridda i landskapet vilket försvårar spridning av dessa arter. Många vattendrag och sjöar har problem med övergödning och miljögifter men i många fall saknas mätdata. Växtodlingen domineras av annuella grödor, vilket ökar risken för näringsläckage. Mycket få naturliga vattendragssträckor finns kvar i länets jordbrukslandskap då sjöar och vattendrag är grävda och reglerade. Detta bidrar till att vattnet strömmar snabbt genom landskapet och därmed minskar den naturliga retentionen. Därmed ökar risken för utlakning av växtnäring. Naturlig översvämning är sällsynt vilket gör att antalet biotoper i strandzonerna är lågt, och arealen strandbiotoper liten. Det är också vanligt att träd och buskar huggs ned längs vattendrag vilket påverkar vattenorganismer negativt och gör strandhabitaten homogena. Det krävs mycket engagemang och egna resurser för att åstadkomma exempelvis en våtmark. Skogsavverkningar kan riskera att skada kulturlämningar.

Möjligheter

Länets betydande resurser på landsbygden i form av naturmiljö, kulturmiljö och ekologiska värden ska förvaltas och bevaras. Det finns stora möjligheter att öka arealen kant- och skydds-zoner för att förhindra läckage av växtskyddsmedel och näringsämnen, samt att förbättra vatten- och växtnäringshushållningen i länet. Djurägare bör stimuleras till att satsa på naturbetesdrift. Detta leder till ökade möjligheter att upprätthållande av en hög biologisk mångfald i kultur- och naturmiljöer. Särskilt viktigt för den biologiska mångfalden i länet är helt öppna välhävdade betesmarker, trädklädda betesmarker och bryn, slätterängar, torr sandig betesmark, öppna havsstrandängar, mosaikmarker i skärgården och extensivt hävdad åkermark. Även genom andra innovativa skötselmetoder kan värdefulla ängs- och hagmarker hållas öppna. Flexibla betessystem behöver utvecklas för att gynna ett ökat bete i områden drabbade av översvämningssmygg. Möjligheten att öka antalet djurhållande företag ska stödjas. Lantbrukare och de som känner landskapet väl kan användas i större utsträckning för att utveckla anpassade skötselmetoder. Kunskap om vad som ska skyddas och hur man bäst vårdar lämningar hos de skogliga aktörerna behöver öka. Kunskapen om de ekosystemtjänster som landsbygden försörjer samhället med i form av rening av vatten och luft, pollinering samt livsmedel, material och energi behöver utvecklas. Genom en närhet till storstadsregionen Uppsala-Stockholm samt internationell flygplats finns stora möjligheter att locka till sig landsbygdsturister som attraheras av det vackra, varierande och tillgängliga landskapet. Det finns goda möjligheter att satsa mer på ekoturism, fisketurism och att stimulera till att nya företag startar.

Hot

Antalet gårdar med betesdjur riskerar att minska ytterligare vilket leder till att värdefulla marker slutar betas. Med tiden växer markerna igen och därmed riskerar vi att förlora värdefull biologisk mångfald och påverkar kulturlandskapet och landskapselementen. Även åkermark riskerar att tas ur

hävd på grund av minskande efterfrågan på djurfoder. Allt färre personer har kunskap om historiskt gamla metoder och funktioner hos byggnader och element i landskapet samtidigt som det blir allt svårare att identifiera forn- och kulturlämningar i skogen. Det finns en osäkerhet att hålla betesdjur i rovdjurstäta områden och tillika svårt att värna betesmarkerna och samtidigt vidta åtgärder mot rovdjur. Riskerna finns att färre vågar satsa på djurhållning. Vissa delar av länet är drabbade av översvämningsmyggor. Dessa orsakar stora problem för djurhållare och boende i området. Om problemet inte avtar riskerar betesmarkerna att växa igen ytterligare, vilket gynnar myggpopulationen än mer. Vissa jordbruksföretagare, i synnerhet bland djurföretagare, upplever stora svårigheter att tolka, följa och lita på regler inom jordbrukspolitiken eller livsmedelslagstiftningen. Detta kan hota den framtida viljan att fortsätta som jordbrukare. Målkonflikter kan uppkomma längs vattendragen i länet, exempelvis genom uträtning av naturliga vattendrag eller borttagning av diken för effektivare drift. Målkonflikter kan även förekomma vid dikesrensningar i skogsmark om exempelvis vattenkvaliteten påverkas negativt. Behovet av bostäder riskerar att bidra till ökad byggnation i strandmiljöer och andra värdefulla miljöer. Ett hot är att man inte följer rekommendationerna vid skogsavverkning och avverkar för mycket, och på så sätt rubbar balansen i ekosystemet. De sjukdomar som hotar ask, alm och ek är ett stort hot mot många andra arter som lever på och av dessa trädslag men hotar även landskapsbilden då träden försvinner.

Unionsprioritering 5 - Främja resurseffektivitet och stödja övergången till en koldioxidsnål och klimattålig ekonomi

Styrkor

Uppsala län har många soltimmar som ger mycket bra förutsättningar för produktion både av trädgårds-, jordbruks- och skogsprodukter samt förnybar energi, som sol och bioenergi. Områden i länet som kan dra mest nytta av detta är Östersjökusten och länsdelarna närmast Mälaren. Länet har goda förutsättningar att lösa de framtida utmaningarna inom klimat- och energiområdet genom de två universiteten och ett stort antal utvecklingsbolag, samt stora arealer skogs- och jordbruksmark varför möjligheter till närproduktion av biobränsle finns. Länet har infrastruktur som kan bidra till minskade transporter med bil. Efterfrågan på bioenergi är stor, exempelvis drivs drygt 40 procent av Uppsala kommuns bussar med biogas.

Svagheter

De areella näringarna är starkt beroende av fossil energi. Förutsättningarna för vindkraft är svaga och det finns få riktigt stora djurgårdar vilket försvårar för en lönsam utbyggnad av biogas. Utnyttjandet av vissa resurser i form av salix är svagt. Den lokala marknaden för biobränsle är oklar och det är lågt intresse att skriva långsiktiga avtal för försäljning av biomassa. En mycket liten del av växtnäringen från staden återförs till åkermarken. Det finns risk för översvämningsområden närmast de större vattendragen och sjöarna.

Möjligheter

Länet vill stimulera till ökad effektivisering av energianvändningen i jord- och skogsbruk samt att andelen förnybar energi i de areella näringarna blir större. Länets många soltimmar och goda odlingsförhållanden ger goda förutsättningar för en ökning av produktionen av sol och av biomassa samt möjliggör kombinationer av olika energislag. Takytan på befintliga byggnader på landsbygden är också stor och kan nyttjas bättre för produktion av solenergi. Genom att stimulera synergier mellan

verksamheter kan klimatbelastningen minska och en klimattålig ekonomi utvecklas. För att underlätta anpassning till ett förändrat klimat bör odlings- och skötselmetoder utvecklas som är mer uthålliga och som kan minska utsläppen av klimatpåverkande gaser, motstå översvämningar och höga temperaturer. Inom länet finns goda möjligheter att odla proteingrödor vilket i sin tur minskar behovet av importerad sojaprotein var odling idag har betydande klimatpåverkan. De tätortsnära skogarna, särskilt de kommunägda, har möjlighet att skötas på ett sätt som lockar till och möjliggör rekreation samtidigt som de kan bli mötesplatser för hållbart brukande. Kretsloppslösningar mellan stad och land för att återvinna växtnäring kan bidra till en mer effektiv näringshushållning. Genom kunskapsöverföring mellan universiteten och forskningsintensiva företag och institutioner kan innovativa lösningar för ny klimattålig livsmedelsproduktion eller utvecklad produktion av förnybar energi utvecklas bland landsbygdsvärdarna.

Hot

Risker finns att investeringar i förnybar energi blir dyrare än i traditionell teknik. Vid en förändring av klimatet finns risk att utbredning av vissa skadeinsekter ökar och att länet får en annan typ av markanvändning. Med ett förändrat klimat riskerar länet också att drabbas av fler och kraftigare översvämningar. Vattnet måste då avledas från bebyggelse och vägar och jordbruksmark kan komma att tas i anspråk.

Unionsprioritering 6 - Främja social inkludering genom fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling

Styrkor

Länet har en stor besöksnäring liksom många serviceföretag och personer med distansarbete. Närhet till stora befolkningstäta områden och till en internationell flygplats ökar landsbygdens tillgänglighet för tillresande besökare. Länet har nära till både landsbygd och stad vilket bidrar till en god livsmiljö och möjligheter till rekreation. Önskan att åka ut på landet och uppleva natur, mat- och kulturliv ökar. Skogen är också viktig för människors hälsa, välbefinnande och återhämtning. Generellt finns goda kommunikationer för transporter och bra pendlingsmöjligheter i länet. Kvinnor är välrepresenterade inom vissa branscher och det finns även goda förutsättningar för att utveckla stabila nätverk. Lokala utvecklingsgrupper och Leaderområden täcker hela länet.

Svagheter

Naturliga mötesplatser, som livsmedelsaffärer och bygdegårdar, saknas eller utnyttjas inte till fullo på landsbygden. Inflyttande på landsbygden har svårt att komma in i befintliga nätverk och strukturer och det är liten variation i typen av företagande. Tydlig samordning och mobilisering av företag och boende saknas. Högt expansionstryck leder till hög konkurrens om marken och att jordbruksmark exploateras för infrastruktur och byggnationer. Befolkningstillväxten leder även till bostadsbrist på vissa orter och att det är hög alternativkostnad för arbete inom de areella näringarna. Bostadsbestånden på landsbygden erbjuder inte en stor variation av olika typer av bostäder. Få bredbandsoperatörer som vill bygga på landsbygden och svagt intresse från boende försvårar för bredbandsutbyggnaden. Endast 7 procent av boende på landsbygden har god bredbandstäckning vilket är en stor svaghet som minskar landsbygdens attraktivitet. I vissa delar av länet är bebyggelsen gles och avstånden långa vilket leder till låg servicenivå och dåliga kommunikationer. Landsbygden

ingår inte alltid som en tydlig del i samhällsplaneringen och frågan om hur olika åldrar kan hitta lämpligt boende på landet är inte löst.

Möjligheter

Det finns goda möjligheter för landsbygdsboende och arbetspendling till stora arbetsmarknader. Likaså ser länet stora möjligheter till turismsatsningar. Mångbruket av skogen har en stor utvecklingspotential inom exempelvis hantverk, försäljning, turism och upplevelser som jakt och fiske. Ur turistsynpunkt är det viktigt för landsbygdens aktörer att paketera tjänster och upplevelser attraktivt och lättåtkomligt för att de tillsammans ska kunna ge en god avkastning. Länsstyrelsen ser därför stora möjligheter för en bättre samordning mellan verksamheter på landsbygden. Det är viktigt att skapa mötesplatser, nätverk och företagskluster på landsbygden där kvinnor och män, unga och äldre, föreningar och företagare arbetar tillsammans. Erbjudan om praktik- och lärlingsplatser, utifrån kön, ålder och erfarenhet, kan vara ett steg i övertagande av verksamheten inom småskaliga företagare på landsbygden. Satsningar på små och medelstora företag liksom på unga, både pojkar och flickor, är viktiga för landsbygdens fortsatta utveckling. Länet har långt kvar till det regionala målet för bredbandsutbyggnaden och länsstyrelsen vill lyfta möjligheter som kan öka tillgången till och stimulera utbyggnaden av bredband. Bra service och kommunikationer är en förutsättning för boende och företagande även utanför tätortsmiljöer. Särskilt för företag på landsbygden och i länets yttre delar kan det vara avgörande med goda fysiska och elektroniska kommunikationer för att kunna rekrytera och behålla kompetent arbetskraft. Viktigt är att skapa nya boendeformer både på landsbygden och på mindre orter som ökar möjligheterna för företagande och enskilda att stanna kvar på orten.

Hot

Nedläggning av offentlig sektor på landsbygden försämrar service och försvårar vardagen för landsbygdsbefolkningen. Urbaniseringen bedöms fortsätta då det saknas både utkomst och lämpliga bostäder på landsbygden. Brist på bredband leder till svårigheter att locka till sig företag och boende och hotar därmed utvecklingen för landsbygden. Konflikter och samarbetssvårigheter förhindrar utbyggnaden av exempelvis bredband och ridvägar. Hårt trafikerade vägar nära tätorterna splittrar landskapet. Utbyggnad av infrastruktur riskerar att ske på bekostnad av ekologiskt viktiga natur- och kulturmiljöer allteftersom landskapets utrymme blir mer begränsat.

Sammanställning av synpunkter från partnerskapet

Nedanstående punkter är synpunkter som framkommit från partnerskapet vid mötet den 3 juni 2013 samt vid remiss av SWOT-analysen under september 2013.

Styrkor

- Företagare och entreprenörer visar stort intresse för att utveckla sina verksamheter.
- Bra odlingsförutsättningar, kalkrik jordmån och många soltimmar.
- Värdefull naturmiljö, kulturmiljö och stora ekologiska värden.
- Varierande landskap med både slätt, skog, hav och sjö.
- Ett historiskt rikt landskap.
- Många välutrustade och moderna jordbruk.
- Bra infrastruktur för transport av produkter och människor längs de stora trafikstråken.
- Många hästföretagare, som till stor del är kvinnor, bidrar till sysselsättning och att service på landsbygden efterfrågas.
- Många människor med stor köpkraft och hög utbildning på liten yta.
- Stora sammanhängande jordbruksarealer medger rationell drift.
- Stor och närliggande marknad medför möjlighet till kompletterande näringar för deltidsjordbrukare.
- Regelbunden kontroll av producenter.
- Effektiva livsmedelskedjor.
- Hög kvalitet på råvaror.
- Välorganiserade producenter.
- Lokala varumärken som t ex Sju gårdar, Bondens mat, Uppodlarna och Lövsta slakteri.
- Bra jordar med goda förutsättningar för spannmålsproduktion.
- Flera egna slakterier.
- Fina fiskevatten längs kusten och Mälaren.
- Fantastiska betesmarker ger möjlighet till kött från naturbetesmarker.
- Hög andel ekologiska mjölk- och köttproducenter.
- Lång kontinuitet av brukade naturtyper.
- Fortfarande betydande arealer ängs- och hagmarker i länet.
- Unika miljöer och arter i exempelvis betade kalkbarrskogar.
- Nya generationens lantbrukare är intresserade av ekologisk odling och av naturbeteshävd.
- Flera naturreservat i länet har lantbrukare som förvaltare av området.
- Företag som satsar på att hyra ut betesdjur till privat personer och myndigheter för att beta ekologiskt och kulturellt viktiga områden.
- Utbildning och kompetens vid Uppsala universitet och SLU samt Jälla naturbruksskola.
- Innovationscentrum finns i länet exempelvis JTI och UIC.
- Stor kunskap om miljö, natur- och kulturvård, hos exempelvis Upplandsstiftelsen.
- Befintliga nätverk som arbetar med kunskapsöverföring.
- Närhet till kunskapscentra och företagare i regionen.

- Många soltimmar och kallare klimat som gynnar solenergi.
- Anläggningar för bioenergi på större lantbruksföretag.
- Stor efterfrågan på biogas.

- Salixodlare med lång erfarenhet .
- Närhet till hamnar och till skogsindustrier.
- Erfarenheter av att använda skogen som plats för sysselsättning, rehabilitering, integration för personer som kommit en bit från arbetsmarknaden.
- Hög utbildningsnivå på landsbygden.
- Lokala utvecklingsgrupper täcker hela länet.
- Lättgrävd mark i stora delar av länet.
- Hög besöksnäring.
- Serviceföretag ökar, liksom distansarbete.
- Kvinnor är välrepresenterade inom vissa branscher.
- Stadens befolkning vill ut på landet och uppleva natur och kulturliv.
- Studenter söker sig själva ut i verkliga projekt och bidrar till en dubbelsidig kunskapsspridning.
- Många lokala föreningar, exempelvis idrottsföreningar, hembygdsgårdar och LRF-avdelningar.

Svagheter

- Företagarnas kompetenser nyttjas inte fullt ut.
- Åldrande lantbrukar- och yrkesfiskarkår.
- Brist på utbildad personal och ”rätt kompetens” på landsbygden.
- Allt färre ungdomar med lantbruks- och skogsutbildning.
- Stark mansdominans inom de areella näringarna.
- Bristfällig kunskap om landsbygdens möjligheter för innovationer.
- Forum för innovationer saknas.
- Bristfällig kunskap hos vissa kommuner om ortens lantbruksföretag och kulturmiljöer.
- Svårt att samordna insatser på landsbygden och mobilisera människorna.
- Ovana att samverka med andra företagare.
- Kompetenser hos SLU, Uppsala universitet och Jälla nyttjas inte till fullo.
- Kunskapsöverföringen mellan olika aktörer är svag och det är svårt att hitta lämpliga nätverksplatser för kunskapsöverföring.
- Allt färre aktiva företagare i de areella näringarna som kan överföra ämnesspecifik kunskap.
- Ungdomar som inte har genomförd gymnasieutbildning har svårt att komplettera sin utbildning.
- Universiteten har otillräckliga kanaler för kunskapsöverföring och arbetar mer internationellt än nationellt och lokalt.
- Brist på förståelse mellan universitetens och landsbygdens aktörer.
- Många hobbylantbruk riskerar att läggas ner om de inte drivs vidare av nästa generation.
- Färre antal företagare med djurproduktion vilket kan skapa logistiska problem för kvarvarande företagare.
- Otillräcklig marknadsföring av länets produkter och naturmiljöer vilket försvårar utveckling av produktion och tjänster i länet.
- De areella näringarnas behov saknas i samhällsplaneringen.
- Fortfarande finns vissa lantbruk som har gamla anläggningar och som inte uppfyller lagstiftningens krav.

- Eftersatt markavvattningsystem riskerar att försämra brukningsförutsättningarna.
- Krångliga regelverk, kostnader för avgifter till myndigheter och brist på samordning minskar intresset för näringen.
- Stort beroende av fossil energi.
- Luckor i var, hur och när risker kan uppstå i den uppländska livsmedelskedjan.
- Få försäljningskanaler trots närheten till både producenter och konsumenter.
- Få mottagningar för råvaror.
- Få livsmedelsförädlingsföretag.
- Dålig kontroll på spårbarheten av fiskeprodukter.
- Stort beroende av andra regioner när det gäller livsmedelsförsörjningen.
- Varierande kvalitet i kommunernas upphandling.
- Logistikproblem för små företag.
- Närhet till bra arbetsmarknad innebär att många hellre tar ett annat jobb.
- Minskat antal betesdjur riskerar att minska hävden av ängs- och betesmarkerna.
- Övergödning i länets vattendrag, sjöar och kustmiljöer.
- Saknas mätdata om ekologisk status i många vattendrag i länet.
- Avsaknad av mätdata för miljögifter medför en bristfällig och osäker bedömning av den kemiska statusen i alla länets vattenförekomster.
- Minskad kunskap om historiskt gamla metoder och funktioner hos byggnader och element i landskapet.
- Andelen certifierad jordbruksmark är under riksgenomsnittet.
- Stor dominans av annuella grödor som ökar riskerna för växtnärläckage.
- Mycket få naturliga vattendragssträckor kvar i länets jordbrukslandskap. Utdikning av mark, sjöar och våtmarker gör att vattnet rinner ur systemet snabbt efter nederbörd med risk för översvämningar och torka. Träd och buskar huggs ned längs vattendrag vilket påverkar vattenorganismer negativt och gör habitatet homogena.
- Naturlig översvämningensregim är sällsynt vilket gör att antalet biotoper i strandzonerna är lågt, och arealen strandbiotoper liten.
- Svårt att göra långsiktiga avtal för försäljning av bioenergi.
- Få vindkraftsanläggningar.
- Få stora djurgårdar som är lämpliga för biogas.
- Landsbygden har långt kvar till det regionala målet med bredbandsutbyggnaden där 90 % ska ha tillgång på 100Mbit/s vilket försvårar för företagare och boende.
- Få operatörer som vill bygga ut bredband på landsbygden.
- Saknas naturliga mötesplatser eller bättre användning av befintliga.
- Liten variation av företagandet på landsbygden.
- Närverkskoordineringen är ostrukturerad, kommuner och aktörer behöver tydligare och starkare jobba för att stötta och underlätta för landsbygden att växa.
- Otydliga roller hos kommuner och statliga myndigheter.
- Svårt att hitta bostäder för ungdomar vilket till att många unga flyttar.
- Kunskap hos invandrare utnyttjas inte ordentligt.
- Saknas kollektivtrafik och cykelbanor på mindre orter.
- Utbildningsbehov för utländsk arbetskraft.

Möjligheter

- Innovation i landsbygdsföretagande och tillgång till riskkapital.
- Stimulera till förnyring och att nya företag startas inom de areella näringarna.
- Arbeta för en mer jämställd landsbygd där både kvinnor och män bidrar till en förstärkning av kunskapsöverföring och innovation.
- Utnyttja dynamiken mellan stad och land.
- Synliggöra kompetensunderlaget hos olika aktörer i länet.
- Uppmuntra kunskapsöverföring mellan generationer och minska kunskapsluckan efter åldrande lantbrukar- och yrkesfiskarkår.
- Öka kunskapen om användning av spillvärme och utveckla olika typer av kretsloppslösningar.
- Utveckla kunskapen om hållbar förvaltning av miljö-, natur- och kulturmiljövärden.
- Utnyttja ett ökat intresse för mat hos barn och unga genom att förmedla kunskap om hur och var maten odlas och produceras.
- Använd ett ökat intresse för odling och företagande hos landsbygdsbor och nysvenskar för att skapa gränsöverskridande nätverk.
- Skapa incitament för utbildade personer att stanna på landsbygden genom att starta kunskapsintensiva företag.
- Stötta mötesplatser, utbildning och praktikplatser samt lärlingsutbildningar inom näringarna på landsbygden.
- Initiera nya verksamheter i befintliga miljöer.
- Ge rådgivning om gårdarnas natur och kulturmiljöer till landsbygdsboende.
- Skapa pilotgårdar och testbäddar för ny forskning och nya lösningar när det gäller t ex mark- och vattenvård, förnybar energi samt nya produkter och processer.
- Länets geografi och relativt höga befolkningstäthet skapar möjlighet för nätverksbyggande.
- Låt innovation och kompetens dra nytta av varandra och blanda företagare från olika yrkesgrupper.
- Använd mångfald på landsbygden för integration och för att få en levande landsbygd.
- Skapa nya vägar för att fullfölja gymnasieutbildning.
- Främja socialt företagande på landsbygden.
- Använda sistaårsstudenter/studenter till examensarbete och fallstudier.
- För samman digitalt ovana företagare med ungdomar som har stor digital vana.
- Inrätta "bryggor" mellan universitet, rådgivningsorganisationer och företagare.
- Stärk länets konkurrenskraft genom bättre marknadsföring av regionala produkter och närproducerad mat.
- Använd medvetenheten hos konsumenterna och målgruppsanpassa insatser, utifrån exempelvis ålder, kön och etnicitet, när det gäller information om livsmedlens ursprung.
- Ökad efterfråga på vegetabilier som baljväxter och värmekrävande växter till både humankonsumtion och foderproduktion kan vara en ny nisch.
- Utnyttja förutsättningarna och förbättra anpassning av odlingsmetoder till ett förändrat klimat.
- Fler utegångsdjur, exempelvis i ranchdrift, för att öka produktionen av kött i regionen.
- Ökad besöksnäring och landsbygdsboende, som Bo på lantgård, gärna i kombination med samlad information om natur- och kulturvärden. Utveckla naturturism, exempelvis fågelskådning vid Hjälstaviken, fisketurism i Mälaren, Dalälven och vid kusten.

- Utveckla andra verksamheter kopplat till skog, t.ex. turism och rekreation.
- Ökad produktion av energi och kombination av olika energiformer (sol/vind/bioenergi).
- Återvinna fosfor från kretsloppet och utveckla kretsloppslösningar.
- Öka produktionen på befintlig åkermark.
- Kunna lägga igen diken och öka storleken på åkrar för att bli mer effektiv förutsatt att skadan på natur/kulturmiljö är acceptabel eller kan kompenseras.
- Underlätta vid generationsskiften.
- Öka mångfalden inom produktionen i skogen.
- Öka avsättningen av produkter i närområdet genom exempelvis lokala marknader och lokala försäljningskoncept.
- Miljömärkning och certifiering av produkter inklusive fisk.
- Bättre användning av miljöstyrningsrådets kriterier vid upphandling av livsmedel.
- Utnyttja kunskapen vid universiteten för att generera innovationer.
- Öka arealen anpassade skyddszoner och vårbearbetning.
- Fortsätt med utbildning i exempelvis spruthantering och Greppa växtskyddet.
- Anläggning av lärkrutor, mångfaldstråda.
- Öka miljömärkning och certifiering av produkter inklusive fisk.
- Ökat fokus på selektivt fiske och selektivt predatorsäkrat fiske.
- Öka insatserna inom vattenvården, exempelvis genomvåtmarker och fosfordammar, bättre underhåll av diken och dränering, sprutfria kantzoner.
- Ökad precision i gödselspridning minskar risken för läckage.
- Hitta möjliga vägar för strategisk övervakning av miljögifter för att få en överblick över situationen i länets vattenmiljöer.
- Använd kommunerna mer. Ge kommunerna mer kunskap, resurser och ansvar. Ofta blir det så att kommunerna jobbar mer med planer och tillsyn, men mindre med aktiva åtgärder.
- Öka kunskapen om ekosystemtjänster i länet för att stimulera biodling och andra produktionsformer som gynnar biologisk mångfald.
- Utveckla anpassade skötselmetoder av betes- och kulturmark för olika djurslag och samarbeta med lantbrukare som besitter stor kunskap i landskapsvård.
- Främja samarbetet mellan samfälligheter, idrotts- och bygdegårdsföreningar samt hembygdsgrupper på landsbygden.
- Förbättrad kunskapsöverföring från t.ex. universiteten till lantbrukarna.
- Öka kunskapen kring hållbar matproduktion.
- Återskapa ekologiskt funktionella element i landskapet för att öka biologisk mångfald.
- Stimulera växtföljder som minskar behovet av fossil energi, som förhindrar utsläpp och ökar koldioxidbindningen.
- Stimulera synergier mellan verksamheter som kan använda t ex spillvärme, biprodukter eller avfall.
- Öka biobränsleproduktionen på åkermark utan påverkan av livsmedelsproduktionen.
- Energieffektivisera och använd mer förnybar energi vid lant- och skogsbruk.
- Utveckla metoder för att minska lustgasavgång och metangaser.
- Ta tillvara möjligheter att använda förnybar energi och drivmedel från de areella näringarna.
- Ökad biogasproduktion genom bland annat ökad matinsamling i samhället i synergi med lantbruket.

- Återanvända byggnader för livsmedelsbearbetning eller andra verksamheter på lantbruksföretag.
- Metoder för bättre vattenhushållning för att jämna ut variationer i nederbörden under vegetationsperioden.
- Lyft kopplingen mellan universitetens kunskap om sol och utnyttjanden av den på landsbygden och skapa testbäddar för solel i länet.
- Öka den digitala kommunikationen för att minska klimatpåverkande utsläpp.
- Underlätta för nätverk på landsbygden där kvinnor, män, unga och äldre samt föreningar och företagare arbetar tillsammans för att få landsbygden att leva.
- Utnyttja verksamheter som är brobyggare mellan stad och land, t ex ridsport, där många tätortsboende finner en fritidssysselsättning på landsbygden.
- Stimulera kvinnor att starta eget.
- Stimulera synergier och kombinationer mellan verksamheter på landsbygden.
- Förbättra planering av infrastruktur och service på landsbygden.
- Gynna företagsverksamheten för alla typer av småskaliga företagare.
- Möjliggöra olika typer av boende även på landsbygden.
- Hitta nya former och användning av mötesplatser i bygdegårdar och andra föreningshus på landsbygden.
- Besöksnäringen ger möjligheter men behöver struktureras och koordineras.
- Locka ungdomarna, utifrån intressen och andra förutsättningar, att bo kvar på landsbygden och ta över gamla verksamheter.

Hot

- Ökad medelålder hos yrkesfiskare och lantbrukarkår.
- Ekonomiska läget/finanskrisen i Europa.
- Gymnasieutbildning som inte kan fullföljas.
- Få aktiva företagare som kan överföra specifik lokal kunskap.
- Hantverksföretag försvinner och ingen tar över.
- Högre energipriser.
- Bostadsbyggande på åkermark.
- Höga investeringskostnader för biogas, bredband, markköp etc.
- Minskat antal djur i produktion kan skapa brist i förädlingsledet.
- Företagare har svårt att sköta sitt företag utan bra bredbandsförbindelser.
- Låga avräkningspriser.
- Mål- och intressekonflikter mellan aktörer på landsbygden.
- Utplanande konjunktur kan drabba landsbygdsföretagen hårt.
- Administrativa bördor gör det svårt att söka stöd.
- Fortsatt hård konkurrens om odlingsbar mark.
- Svårt och krångligt vid generationsskiften.
- Föråldrade och eftersatta markavvattningsystem hotar försämra markens produktionsförmåga.
- Höga markpriser gör det svårt för unga lantbrukare att etablera sig.
- Inrättande av vattenskyddsområden upplevs som försvårande för en rationell jordbruksproduktion.

- Lantbrukarstöd (gårdsstödet) driver upp arrendepiset på mark.
- Översvämningar – naturliga orsaker till påverkan i det uppländska landskapet.
- Längre leveransavstånd till förädlingsföretag
- Fortsatt stor prispress på lantbruksprodukter.
- Svårare för småproducenter att leverera tillräcklig stora kvantiteter.
- Mer riskabelt att producera vissa livsmedel till följd av sjukdomar och skadegörare.
- Dyrt att anpassa sig till alla regelverk för lokal småskalig livsmedelsproduktion.
- Många mellanhänder i handelsledet.
-
- Gifter i akvatiska miljöer påverkar vattenlevande organismer och på sikt hela ekosystem.
- Ökning av kvicksilverhalten i sjöar och i fisk p.g.a. hårdare körskador vid skogsavverkningar.
- Försvagade fiskbestånd.
- Ökad utbredning av skadeinsekter vid förändrat klimat.
- Spridning av växtskyddsmedel från handelsträdgårdar och plantskolor.
- Värdefulla marker växer igen eller slutar betas.
- Värdefulla marker bebyggs eller får hårdgjorda ytor som inte kan tas i bruk igen.
- Osäkert för betesdjuren i rovdjurstäta områden.
- Det är svårt att värna betesmarkerna och deras artrikedom och samtidigt vidta åtgärder mot rovdjur.
- Avverkning av skog kan rubba balansen i ekosystemet.
- Ökad byggnation i strandmiljöer.
- Miljögifter i fisk från Östersjön gör att efterfrågan sjunker.
- Nedläggning av brukningsenheter kan leda till att byggnader inte används eller förfaller, antalet överloppsbyggnader ökar och att ladlandskapet kan komma att försvinna samt att landskapsbilden förändras.
- Hårt trafikerade vägar splittrar landskapet.
- Ungdomar hittar inte utkomst eller bostad på landsbygden.
- Urbaniseringen och konflikter mellan stad och land.
- Elbeskattningar.
- Otillräcklig bredbandstäckning för den rörliga arbetskraften som finns på mobila arbetsplatser.
- Konflikter och samarbetssvårigheter i bredbandsutbyggnaden där vissa aktörer besitter stor makt och hindrar utbyggnad.
- Krackelerad urbanisering i småorter som har icke levande centra, där landsbygden har ett mer levande utbud än ortens kärna.
- Resursallokering till centralorterna och nedläggning av service, exempelvis landsbygdsskolor.
- Ökad avfolkning och höjd medelålder i delar av länets landsbygd.
- Förnyelsebara energikällor kan påverka landskapsbilden och fornlämningar.
- Ökat problem med miljögifter i länets vattenförekomster.

Behov och utmaningar

Utifrån föregående beskrivna SWOT-analys har Länsstyrelsen i Uppsala län identifierat ett antal huvudsakliga behov i syfte att nå det övergripande EU 2020-målet om *en smart och hållbar tillväxt för alla*. För landsbygdens utveckling i Uppsala län har Länsstyrelsen valt att formulera detta mål som *en attraktiv och levande landsbygd samt en hållbar förvaltning av naturresurserna*. Det är Länsstyrelsens bedömning att de behov som beskrivs nedan bör tillgodoses i nästkommande landsbygdsprogram.

- Upprätthålla hävden och utöka arealen av värdefulla ängs- och betesmarker bör prioriteras. Idag finns mycket få ekonomiskt rationella skäl till att hävda ängs- och betesmarker. För att kunna upprätthålla hävden och därmed bibehålla den biologiska mångfalden krävs fortsatta insatser och för att öka arealen krävs dessutom möjligheter till restaureringsersättning. Det krävs fortsatta insatser även för att hävda och behålla landskapsbilden, kulturmiljöerna och landskapselementen. Restaureringsinsatser samt långsiktiga hävdprojekt är särskilt viktiga i områden som drabbats av översvämningsmygg. En viktig fråga är om insatserna ska koncentreras till vissa värdefulla områden eller riktas mot enskilda objekt. Det är länsstyrelsens bedömning att hög prioritet ska ges åt större områden utifrån ett landskapsperspektiv. Sådana områden är exempelvis Gräsö och områden drabbade av översvämningsmygg. I delar av länet kan även mindre områden behöva stödjande insatser. Ett hävdad landskap ökar också attraktiviteten på landsbygden och möjliggör för exempelvis turismverksamheter.
- Insatser för minskat läckage av växtnäringsämnen från jordbruksmarken. Uppsala län har såväl kust som insjövatten och problemen med övergödning är stora i både vattendrag och insjöar men framför allt längs kusten där i stort sett alla (95 procent) kustområden är övergödda. Flera insatser har redan vidtagits på jordbruksmark men jordbruket är fortfarande en utläppskälla av växtnäringsämnen. Det finns således ett stort behov av insatser för att minska nettobelastningen av näringsämnen som när vattendragen eller kusten, exempelvis genom att öka retentionen.
- Stärkt primärproduktion i länet. Primärproducenter av livsmedel och energi är viktiga för en levande landsbygd och genererar sysselsättning både i förestående och efterföljande led. En del av primärproduktionen, djurhållningen, är också synnerligen sammankopplad med möjligheten att bibehålla landskapet öppet och värdefulla marker hävdade. Utifrån ett konsumentperspektiv är tillgången på uppländska produkter och råvaror önskvärt och primärproducenterna är en viktig del av Sverige – det nya matlandet. För att bibehålla nuvarande primärproducenter i länet och öka de areella näringarnas attraktivitet krävs insatser för att öka tillgången på riskkapital för framtida investeringar, öka kompetensen och innovationsinnehållet i produktionen samt att stärka deras ställning i livsmedels- och energikedjan.
- Stärkt entreprenörskap och företagssamhet inom många olika branscher är en utmaning för hela länet och är viktigt för att skapa och bibehålla jobb på landsbygden. Det är viktigt med generella insatser för att stärka företagsklimatet på landsbygden, såväl traditionellt

kommersiellt entreprenörskap som samhällsentreprenörskap. Ökat nätverksbyggande mellan företagare och tydligare kunskapsöverföring mellan företag och universitet är därför viktigt. En framgångsfaktor är därför att öka kunskapen om marknad, omvärld, marknadsföring, produktutveckling och ledarskap hos landsbygdsföretagarna. Viktigt också att använda framgångsrika företagare som kunskapsförmedlare och exempel i kompetensutveckling. Företag inom de areella näringarna och andra verksamheter på landsbygden behöver stödjas för att utvecklas och bli mer konkurrenskraftiga. Varaktiga samarbetsformer och kunskapscentra för tillämpad forskning och innovationer måste även komma landsbygden till del. Ett positivt företagsklimat där kvinnor och män kan förverkliga sina idéer genom eget företagande på landsbygden är viktiga för att åstadkomma fler och växande företag. Olika typer av företag behövs och det är därför viktigt att bredda näringslivsbasen på landsbygden. Landsbygdsföretagen är till övervägande del enmans- eller fåmansföretag och företagen på landsbygden sitter oftast geografiskt långt ifrån varandra. Dock finns storleksfördelar för företag att vinna genom samlokalisering och klusterbildning kan i vissa fall vara ett framgångskoncept. Insatser för att stärka företagsklimatet på landsbygden behöva, exempelvis genom att inrätta företagshotell med gemensamma serviceinrättningar och faciliteter och för ökat nätverksbyggande.

- En fortsatt utbyggnad av bredband på landsbygden. IKT- och E-tjänster kan vara en språngbräda för landsbygdsutveckling. Ökad kapacitet och tillgänglighet av bredband är en nyckelfråga för landsbygden, både för möjligheterna att skapa nya som för att kunna bibehålla befintliga verksamheter på landsbygden och för att öka landsbygdens attraktivitet som boendemiljö. Ett väl utbyggt bredbandsnät ökar också möjligheterna till distansarbete och minskar således behovet av arbetspendling och bilberoendet. Samhället går mot en ökad digitalisering och fler servicetjänster utvecklas digitalt. Det nationella målet i Digitala Agendan är att Sverige ska ha ett bredband i särklass och vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Ett bredband med god kapacitet är även viktigt för att boende på landsbygden ska kunna ta del av det ökade antalet e-tjänster som exempelvis myndigheter erbjuder.
- Förbättrad tillgång till service på landsbygden. En attraktiv och levande landsbygd kräver viss grundläggande service för sin överlevnad. Idag är arbetspendlingen stor i länet och landsbygdsboende uträttar flera av sina ärenden inne i tätorten istället för på landsbygden vilket medför ett sviktande konsumentunderlag på landsbygden. Dock är bedömningen att kommunikationer, service och skola är synnerligen viktiga för landsbygdens utveckling, attraktivitet och det lokala engagemanget. Planering och dialog mellan olika aktörer, som företagare, ideella och kulturella föreningar liksom offentlig sektor, bör uppmuntras för att stimulera till samverkanslösningar. Studier och initiativ som stärker kopplingarna mellan stad och land bör hållas öppna. Insatser behövs för att utveckla nya och flexibla servicelösningar som är anpassade för landsbygdsboendes och landsbygdsföretagens glesa strukturer och förutsättningar.

Beskrivning av partnerskapet och samarbete med Regionförbundet

En kontinuerlig dialog med Regionförbundet i Uppsala län har skett under hela processen av SWOT-arbetet, från initieringsfasen via remissomgången och slutlig version. Samarbetet inför den nya programperioden har skett vid regelbundna avstämningsmöten samt genom deltagande på varandras större sammankomster, som Regionsförbundets Lärkonferens på Uppsala Konsert och Kongress den 25 april 2013 och Partnerskapsmötet den 3 juni 2013 som Länsstyrelsen stod som värd för. Förankring och möten har skett både på ledningsnivå och mellan ansvariga tjänstemän. Förslag till SWOT-analys och nulägesbeskrivning har även remitterats till partnerskapet under september månad. Det har funnits vissa svårigheterna under processen att samordna, ta fram analyser och program för de olika fonderna. Inom regionalfondsarbetet är programskrivningen gemensam för hela östra Mellansverige där Uppsala län är ett av fem län. För landsbygdsprogrammet samt havs- och fiskeriprogrammet utarbetas SWOT-analysen och kommande handlingsplan på länsnivå. Fonderna har även haft skilda tidtabeller för sitt arbete vilket har försvårat synkroniseringen.

Slutord

I den presenterade SWOT-analysen har länsstyrelsen begränsat sig till ett antal centrala områden. De tre första är mer specifikt inriktade mot landskapet och de areella näringarna, medan övriga tre är mer övergripande för landsbygden generellt. Vi anser att det finns många andra områden som har stor betydelse för landsbygden, dess människor, miljö och utveckling, exempelvis bostadsbyggande, kollektivtrafik, infrastruktur, offentlig service som inte ryms inom landsbygdsprogrammet. För att kunna utveckla även dessa områden behövs samverkan mellan de olika strukturfonderna och mellan offentliga aktörer, branschorganisationer, föreningar samt boende på landsbygden.

Bilaga 1 Deltagarlista vid partnerskapsmötet i Uppsala län inför det nya Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet 2014-2020 den 3 juni 2013 kl. 15.30 – 17.30 på Länsstyrelsen i Uppsala

Deltagare	Organisation
Agneta Åkerlund	Länsstyrelsen
Amil Sarsour	SIU, Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala
Anders Fredriksson	Knivsta kommun
Andy Metcalfe	Regionförbundet Uppsala län
Anki Bystedt	Länsstyrelsen
Anna Blomström Lilja	Naturskyddsföreningen Uppsala län
Annika Seidel	Länsstyrelsen
Bengt Lundegårdh	Global Organic Sweden AB
Birgitta Elfving	Hela Sverige ska leva Uppsala län
Camilla Winqvist	Heby kommun
Carin Aronsson	Coompanion Uppsala Län
Carl-Henrik Söderlind	Centerpartiet
Catharina Rudolphson	LRF Mälardalen
Cecilia Carlqvist	Leader Upplandsbygd
Claudia Dillmann	Bondens Mat i Uppland
Daniel Brelin	Länsstyrelsen
Elin Helgsten	Länsstyrelsen
Eva Wrede	Leader Norra Mälarstranden
Gunilla Lindgren	Länsstyrelsen
Helena Liljergren	Länsstyrelsen
Helene Holstein	Länsstyrelsen
Ingmar Alm	Upplandsfotbollförbund
Isa Lindqvist	Länsstyrelsen
Jacob Spangenberg	Östhammars kommun
Jamal Hussien	SIU, Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala
Jenny Nylund	Upplandsbygd
Karin Svanäng	Länsstyrelsen
Karin von Sydow	Länsstyrelsen
Lars Blanksvärd	Leader LAG
Lisa Natalia Avdashkova	SLU
Magnus Arvidson	Samordningsförbundet Uppsala Län
Margareta Insulander	Länsstyrelsen
Maria Hoflin	Upplandsstiftelsen
Martina Dernroth	Länsstyrelsen
Micael Rydstedt	Leader Upplandsbygd, Hela Sverige ska leva
Mikael Lindberg	Länsstyrelsen
Mohamad Hassan	Uppsala kommun
Mona Nordberg Holmsten	LRF Mälardalen

Margareta Insulander	Länsstyrelsen
Ola Pettersson	JTI
Patrik Cras	SLU
Per Danielsson	Länsbygderådet Hela Sverige ska leva - Uppsala län
Per Möller	Heby Kommun
Pernilla Åhman	Leader Upplandsbygd
Peter Huotila	Länsstyrelsen
Sofia Andersson	Leader Upplandsbygd
Sofia Synneborn	Länsstyrelsen
Stefan Edelsvärd	Östhammars kommun
Stefan Wårdsäter	Vallonbruk i Uppland
Stina Sidwall	Vallonbruk i Uppland
Suzanne Wallén	Länsbygderådet Hela Sverige ska leva - Uppsala län
Thomas Norrby	SLU/Utvecklingsrådet för Storvretabygden
Tomas Stavbom	Regionförbundet Uppsala län
Tommy Regnström	Nyföretagarcentrum i Knivsta, Resurs Uppland
Ulla Holmgren	Uppsala kommun, kommunledningskontoret
Ulrika Forsberg	Dramadam
Åke Clason	Upplands Fotbollförbund
Åsa Sikberg	Hela Sverige ska leva